

Dolgozat címe:**Tejhasznú szarvasmarhák termelési paramétereinek értékelése****A dolgozatot készítő hallgató neve:****Pribeli Míra Csenge****Vidékfejlesztési agrármérnöki, nappali munkarend, Szent István Campus****Intézet/tanszék: Vidékfejlesztés és fenntartható gazdaság Intézet****Belső témavezető: Dr. Vertséné Zándoki Rita, egyetemi adjunktus, Állattenyésztési Tudományok Intézete****Tartalmi kivonat:**

A szakdolgozat bevezetője rámutat arra, hogy a tejhasznú szarvasmarha-tenyésztés a hazai mezőgazdaság stratégiai ágazata, amely egyszerre biztosít élelmiszer-alapot és jelentős vidékgazdasági jövedelmet. A Holstein-fríz fajta térnyerése a magyar tejtermelés modernizációjának kulcslépése volt, mivel nagy tejtermelési potenciálja jól illeszkedik az intenzív, gépesített gazdálkodási környezetbe. Az ágazat ugyanakkor több kihívással szembesül: a takarmány- és energiaárak emelkedése, a munkaerőhiány, valamint a klímaváltozás hatásai mind befolyásolják az állomány nagyságát, a termelési hatékonyságot és az állatjóléti szempontok érvényesítését. E környezetben különösen felértékelődnek a genetikai előrehaladást támogató eszközök, mint a lineáris küllemi bírálat, amely a fajtában rejlő tartalékkapacitások feltárására szolgál.

Az irodalmi áttekintés részletesen bemutatja a Holstein-fríz fajta szerkezeti és funkcionális sajátosságait, valamint a küllemi tulajdonságok genetikai hátterét. A nemzetközi kutatások megerősítik, hogy a tejtermelési mutatók és a lineáris tulajdonságok között több ponton igazolható összefüggés áll fenn: a törzsmélység, a tőgyfüggesztés, a hátsó tőgyfél magassága vagy a lábszerkezet több vizsgálatban is számottevő hatást mutatott a termelésre, a szomatikus sejtszámra vagy a hasznos élettartamra. A hazai tenyésztési programokban egyre nagyobb hangsúlyt kap a genomikai szelekció és a fenntarthatósági szempontokat érvényesítő tenyészcélok kialakítása, amelyek a termelési teljesítmény és a tartósság együttes javítását célozzák.

A vizsgálati eredmények alapján nemcsak a laktációs teljesítmény és a küllemi pontszámok között mutathatók ki szignifikáns összefüggések, hanem az életteljesítmény alakulása is szoros kapcsolatban áll több szerkezeti jellemzővel. A gazdaság adatai szerint az életteljesítményben különösen meghatározó a tőgyszerkezet és a láb-lábvég állapota: a jobb tőgyfüggesztéssel és kedvezőbb lábszögeléssel rendelkező egyedek több laktációt teljesítettek és nagyobb összesített tejmennyiséget értek el. A hasznos élettartam és a küllemi összpontszám összevetése azt mutatja, hogy a magasabb minősítést szerzett tehének nagyobb eséllyel érik el a 4. vagy akár az 5–6. laktációt is, ami jelentős gazdasági előnyt jelent az állomány fenntarthatósága szempontjából.

A lineáris tulajdonságok részletes elemzése alapján a testkapacításra (farmagasság, törzsmélység), a tőgy rögzítettségére, valamint a hátsó lábak íveltségére vonatkozó pontszámok bizonyultak leginkább meghatározónak az életteljesítmény tekintetében. A kedvező értéket elérő egyedek nemcsak magasabb napi tejhozamot produkáltak, hanem stabilabban tartották teljesítményüket a laktációk során. A vizsgálat azt is igazolta, hogy bár a tejtermelési és küllemi tulajdonságok genetikai korrelációi általában gyengék, ezek a kis mértékű kapcsolatok is alkalmasak arra, hogy támogassák a korrekciós párosítások alkalmazását és a hosszú távú szelekciós döntések megalapozását.

Összességében a dolgozat eredményei megerősítik, hogy a küllemi bírálat a modern, fenntartható tejtermelés egyik kulcsfontosságú eszköze. A lineáris tulajdonságok célzott értékelése segíti a genetikai fejlesztést, előre jelzi a termelők számára azokat a szerkezeti hiányosságokat, amelyek rontják a hasznos élettartamot, és hozzájárul ahhoz, hogy az állomány hosszú távon gazdaságosabb és egészségesebb legyen.